

Kubatbek Cusubaliyev

(1941)

Kubatbek Cusubaliyev, 30 Ekim 1941 tarihinde Oş ili Alay ilçesine bağlı Kerdegey köyünde doğdu. 1957 yılında liseyi, 1963 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesinin Gazetecilik Bölümünü bitirdi. Eserleri 1963 yılından itibaren yayımlanmaya başladı. İlk kitabı "Kün Avtoportretin Bütö Elek (Güneş Kendi

Resmini Henüz Çizmedi)" adıyla 1967 yılında yayımlandı ve birçok tartışmaları meydana getirdi. Yazar, diğer Kırgız yazarlarından, kendine özgü üslupları ve hayata bakış açısıyla ayrılmaktadır.

ESERLERİ: "Tolubay Sınçı" 1981); "Muzdak Dubaldar (Soğuk Duvarlar)" vb.

Hikaye

ULAKÇI / KÖKBÖRÜ USTASI

Ataktuu ulakçı Ergeş cepireygen tamının altında calgız taar şımın katınına cuudurup koyup, içigine oron-
gonço dubalga cölönüp, küngö cılınıp oturdu. Uşu taпта anın bar akılı tamının aldındağı soroygon eki taldın (eköönün boorun eçkiler kacıp, cep ketişkendikten, uydun campası menen kalıñ kılıp şıbap koygon) ortosuna tartılğan zımga ilingen bir bagalegi kök, bir bagalegi sariyga boyolgon ("bul cindinin Alaydın talaasınday şımına boyok cetebi, cetpeyt, büt düynönün boyogun çoğultsañ da cetpeyt") taar şımında ele. "Munu bilgende cuudurbay ölüyün" dedi al içinen kıcaalat bolup. Coldon top-top bolup, baka-şaka tüşüp ötüp çatışkan ulakçıların kucurunan ogo beter delebesi kozgoldu.

- Munun değı bıyıl kurbaybı özü! Künösüröök cerge ilip koyçu! Kayсыл cer künösüröök? - dep korsuldadı al canındağı erteden beri ölüp-talıp kir cuup catkan ayalına.

- Canıman toydura turgan bolduñ! Şımın başıñdan kalgır! Uşu menen cüz colu bir cerden ekinçi cerge kotorttuñ okşoyt! Emne kudaydın künü bir cerge caman, bir cerge cakşı tiyet deysiñbi!

- Oy Ergeş, kirbeysiñbi? Çurayıña koluñdu salbay! Ergeş munu kim aytkanın burulup karagan çok. Tırmanganın ugup, körüp alğanın oylop içinen uyala ketti. Bir çeti buga cini keldi. Unçukpay, şart bastırıp ketti. Bul elüü çaştağı cıyındın erke balası uşu taпта özün akmaktay sezdi.

Okuudan kelatıp ele kökbörü bolup atkanın körüp burulup kaldı. Ergeştin buyerde payda bolgonun birinçi baykagan, anın ar bir kıymılına köz salıp, kişilerden kaçıpözünçö calgız turganın ar nersege corup, enmege cön gana karap, Tişteek Kaşkanın üstündö soksoyup oturganına, emne üçün adatınday tonun çeçip, anan çaap kelip özünö ırgıtıp berbegenine tüşünö albay, Ergeştin koñsusu, közü aziz kempirdin, ce eldin baarı bir oozdon ataşkanday, "kör kempirdin" segiz-toguz çaşar neberesi özünçö buşayman cep, cer bütökündön beri turgan Calgız Dolononun tartaygan-turtaygan butaktarında kocum-kocum bolup, çökö taandarday çurkuraşıp, uçup-konup,

Ünlü Kökbörü oyunun ustası Ergeş, küçücük evinin önünde yalnız kaba yünlü pantolonunu eşine yıkatıp, kürküne sarınmış halde duvara yaslanarak, güneşleniyordu. Bu sırada akılı fikri evinin önündeki sivri iki dalın (ikisinin de kabuklarını keçiler kemirip yedikleri için, sırtlarını ineğin dışkıyla sıvamışlardı) arasına çekilen tele asılmış bir paçası mavi, diğer paçası sarıya boyanmış ("bu delinin Alay'ın arazisi gibi kocaman pantolonuna boya mı yetişir, yetişmez, dünyanın bütün boylarını toplasan bile yetişmez") pantolonundaydı. "Bunu bilseydim ölsem bile yıkatmazdım" dedi içinden hayıflanarak. Yoldan gruplar halinde, neşeyle geçmekte olan kökbörü oyuncularının düğün alayı gibi hali onu daha da bir heyecanlandırdı.

- Bu şeyi bu yıl kuruyacak mı hele! Güneşli bir yere asana! Neresi daha güneşli? - diye homurdandı, sabah-tan beri büyük bir eziyetle çamaşır yıkayan hanımına.

- Canımdan usandırdın! Pantolonunun canı cehen-neme! Bununla yüz kere yerini değiştirdin! Allah'ın güneşinin ışığı, bir yere iyi, başka bir yer kötü vurur mu sanıyorsun!

- Hey, Ergeş oyuna girmeyecek misin? Apış arana ellerini sokma!

Ergeş, bunu kimin söylediğini öğrenmek için arkaya dönüp bakmadı. Kaşındığını gördüğünü anlayıp utandı. Aynı zamanda da sinirlendi. Sesini çıkarmadan, basıp gitti. Elli yaşındaki, şenliğin şımarık çocuğu şu anda kendini ahmak gibi hissetti.

Okuldan gelirken, Kökbörü oyununun oynandığını görüp, döndü. Ergeş'in burada ortaya çıktığını olduğunu ilk fark eden, onun her bir hareketine dikkatle bakıp, insanlardan kaçıp, tek başına uzak bir köşede durmuş olmasına hiçbir anlam veremedi. Neden sadece seyredip, Isırgan Akıtmalı'nın üzerinde sivrilerek oturmasına, neden alışık olduğu gibi gocuğunu çıkarıp, sonra atını koşturarak gelip kendine fırlatmadığına anlam veremedi. Ergeş'in komşusu, gözleri görmeyen yaşlı kadının ya da halk arasındaki söylemiyle "kör kadının", sekiz-dokuz yaşlarındaki torunu bu duruma oldukça üzülmüştü. Dünya yaratıldığından bu yana var olan yaşlı Calgız Dolon'un koca koca dallarına

kökbörünü tamaşa kılışkan caş baldardın arasında oygo batıp oturdu. "Ergeş akelep" eki-üç colu kıykırıp kördü. Birok, atayı ukpastın kaşında bastırıp ketkenin körüp, başka kıykırğan cok. Ergeştin balası cok. Cakın arada aş-toy, ulak bolup kalganda anı arkasına uçkaştırıp, dayıma özü menen koşo ala barat. Tonun, Tişteek Kaşkasının cabuusun kaytartıp oturguzup koyot da kayra ulak bütköndö uçkaştırıp ala kelet. Ergeş köñülü cakşı bolgondo ulaktan algan şıbagasın büt ele aga karmatat. "Me sagırım. Kör eneñ eköñör şorpo kılıp içkile" deyt. A köpçülük kezde al ümüt kılşa da berbey, öz üyünö alıp kelet. Emi Ergeştin tonun alıp kelip berbesine közü cetip, düñülö baştadı. Alim Sarık aga da cakkın cok. Canındağı coldoşturunun Alim Sarık cönündö, bir gana Alim Sarık cönündö süylöşkondörü, Alim Sarıktı karmaşkandarı anın da itirkeyin keltirdi. "İ-i-i-taza, kalp ele tırbalañdayt. Ergeş akem canında bolso şoonaa eşe albayt eleñ" dedi. "Seni karagan eç kim cok, maktanbay ele koy" dedi. Özünün da Alim Sarıktı karap oturganı oyuna kelgen cok. Özünön özü oturup ele ulaktan kızığı tarkay baştadı. Es tartkandan beri dayıma başayagına deyre tınbay kızığıp karap oturçu kökbörüsü, kee-keede kokusunan ele ımırkay düynösü suusu calp tögülgön çelektey boş kalıp, añırıp bop-boş kalıp, tayanarga suu tappay, souşşarga coo tappay kalganda, erteñ, erteñ, erteñ ce bürsügünü, bürsügünü, bürsügünü ce anın arki künü-üyürlörgö üyü cok, ayrılarga alaçığı cok kündördün birinde kökbörü bolot eken degendi ukşa, añırıp boş kalgan ımırkay düynösü kayradan tolup, baka-şaka tüşüp, tayanarga too tabilganday, kezdeşeerge coo tabilganday, tezireek tañdın atışım, tezireek kündün çığışın zarığıp küttürgön, içinen kuduñdatıp süyündürüp uşunçalık baktıluu kılğan, dayranım şarınday küüldögön eldüü-curttuu kökbörü, azır anın itirkeyin keltirip, ce itirkeyine tiygenge da carabay, el-curt ölükkö üyülgön çımındarday, ce bayağı birinçi kar tüşördün aldında, mektepke kışkı otunduk arçalardı taşıyanı erkek oku-uçular, erkek mugalimder boluşup, eşek, töö minişip, toogo barışkanda körüşkön, Ergeş Bördöydün (ayılta; kara, kök, sarı, kızıl, mas ulakçı Ergeşter bar) aňgekke tüşüp aram ölüp kalgan calgız uyunun tarpın cep, toyup alışkandıktan uça albay, koydoy cayılıp cürüşkön kuzgundarday körünüp, adamdardın biribirine cöölöşüp, küçtüüsü küçsüzdörün urdura koyuşup, a tiginisi urdurganına da kayıl, basmayılının üzülgönünö da kayıl, eeri menen koşo oop tüşüp attardın tuyaktarının aldına kalganına da kayıl (tuyaktarının aldında kalsa da attar adamdı tepseleşpey turganın Ergeştin ukkan), güü-güü, duu-duu tüşüp turuşkandarına kaydiger gana köz uçunan karap turdu.

kümeleşerek, alakargalar gibi uğuldayarak, uçup, konup, Kökbörü'yü seyreden çocukların arasında düşünceli bir şekilde oturdu. "Ergeş ağabey" diye iki üç kez bağırdı. Ama özellikle duymazlıktan gelerek, basıp gittiğini görünce, bir daha bağırmadı. Ergeş'in çocuğu yoktu. Yakın yerde düğün, yas, Kökbörü oyunu olsa, onu arkasına bindirir, daima kendisiyle birlikte götürürdü. Gocuğunu, Isırgan Akıtmalı'sının koşumlarını, ona emanet eder ve tekrar oyun bitince arkasına bindirip geri getirirdi. Ergeş, eğer neşesi yerindeyse Kökbörü oyunundan kazandığı ödülünün tamamını ona verirdi. "Al, yetimim. Kör annen ikiniz, çorba yapıp için" derdi. Çoğu zamanda ne kadar ümit etse bile vermez, kendi evine götürürdü. Şimdi Ergeş'in gocuğunu alıp kendisine getirmeyeceğini anlayınca, umudunu kesmeye başladı. Alim Sarık onun hoşuna gitmemişti. Yanındaki arkadaşlarının Alim Sarık hakkında, bir tek Alim Sarık hakkında konuşmaları, sadece Alim Sarık'ı seyretmeleri onu da sinirlendirdi. "Hıh, yalandan kendini becerikli göstermeye çalışıyor. Ergeş ağabeyim yanında olsaydı, aşık atamazdın" dedi. "Seni seyreden kimse yok, boşuna övünme" dedi. Kendisinin de Alim Sarık'ı seyretmekte olduğunu farkına varmadı. Durup dururken Kökbörü'ye olan ilgisi dağılmaya başladı. Kendini bildi bileli daima başından sonuna kadar hiç durmadan ilgiliyle, heyecanla izlediği Kökbörü'sü, ara sıra, aniden bu küçücük dünyası, suyu dökülen kova gibi boş alır; bomboş kalırdı. Dayanacak dağ, savaşacak düşman bulamadığı zamanlarda, yarın, yarın, yarın ya da öbürsü gün, öbürsü gün, öbürsü gün ya da onun ertesi gün, gidecek evi, ayrılacak otağı olmadığı günlerin birinde, Kökbörü olacak dediklerini duysa, bomboş kalan küçücük dünyası yeniden dolar; şenlenirdi. Dayanacak dağ, savaşacak düşman bulunmuş gibi, çabucak tanın atmasını, çabucak güneşin doğmasını, sabırsızlıkla bekleten, içini kıpır kıpır sevindirip bu kadar mutlu eden, nehrin akışı gibi uğuldayan seyircisi bol Kökbörü, şimdi onun sinirine dokunuyordu. Belki de sinirlendiremiyordu bile. Leşe toplanan sinekler gibi, ya da ilk karın düşeceği vakit, okula kışık odunları taşımak için erkek öğrenciler, erkek öğretmenlerle birlikte, eşek, deve binerek, dağa gittiklerinde gördükleri, Ergeş Bördöy'ün (köyde; siyah, mavi, sarı, kırmızı, sarhoş Körbörü ustası Ergeşler var) çukura düşerek ölen tek ineğinin leşini yiyip, doyduklarından uçamayan, koyun gibi yayılıp gezen kuzgunlar gibi görünür, insanların birbirine yaslanarak, güçlüler güçsüzleri devirip, devrilenler ise devrildiklerine de razı, kolanların kopmasına da razı, atlarıyla birlikte devriler atların toynaklarının altında kalmaya da razı (toynaklarının altında kalsa bile atların insanları çiğnemeyeceğini Ergeş'ten duymuştu), bağıra çağıra durmalarından memnun bir şekilde bakıp durdu.